

MATERIALS

La col·lecció Guillamet-Navarra

Per Manuel Moreno Chacón
Anna Teixidor Colomer

Resum

Es descriu la col·lecció Guillamet-Navarra de Figueres que consisteix en la unió de les col·leccions de Francesc Guillamet Nasplesa i de Jaume Navarra. Els dos artífexs de la col·lecció són situats en el marc de la Figueres de la primera meitat del segle XX, amb les seves activitats, les seves aficions i la seva adscripció política. El fons consisteix en una important col·lecció de capçaleres de premsa de Figueres i de la província de Girona del darrer terç del segle XIX fins als anys trenta del segle XX.

Paraules clau

Col·lecció Guillamet-Navarra (Figueres), col·leccionisme, premsa figuerenca, premsa gironina

Abstract

It describes the Guillamet-Navarra collection, which consists of the union between the collections of Francesc Cuillamet Nasplesa and Jaume Navarra. The two founder members of the collection are framed within the first half of the 20th century Figueres; with its activities, hobbies and political biases.

The sources consist of an important collection of press headlines from Figueres and the province of Girona from the last third of the 19th century until the 1930's of the 20th century.

Keywords

Guillamet-Navarra collection (Figueres), collectionism, Figueres press, Girona press

La història no segueix cap argument. És una narració que va canviant de protagonistes i que s'acaba escrivint a través de la memòria oral i de les fonts conservades. La història de Figueres encara és un pentagrama quasi buit que requereix d'una pràctica investigadora, però sobretot de les notes musicals que han de ser la matèria primera per a compondre'l. L'inventari de la Col·lecció Guillemet-Navarra que presentem és una d'aquestes escollides notes, valuoses tant pel volum com per la qualitat de la documentació conservada, especialment interessants per tractar-se, en alguns casos, de material inèdit.

Aquesta col·lecció, dipositada a Figueres en el domicili particular del matrimoni format per Narcís Oliveres Terrades i Aurèlia Guillemet Navarra,⁽¹⁾ es basa en dos fons: d'una banda, el de Francesc Guillemet Nasplesa i, de l'altra, el de Jaume Navarra Illa. Els seus titulars van compartir diversos aspectes en comú. A banda dels lligams familiars,⁽²⁾ tant l'un com l'altre van ser el prototipus del republicà federal empordanès del primer terç del segle XX, alhora que van tenir un paper destacat en el teixit econòmic i social de la Figueres de l'època.⁽³⁾

FRANCESC GUILLAMET NASPLEDA (1875-1943): REGIDOR FEDERAL NACIONALISTA I SPORTMAN

Fill de Joan Guillemet Campistol, natural de Vilatenim, i Francisca Nasplesa Vilagran, natural de Garrigàs, Francesc Guillemet Nasplesa

1. Volem agrair la bona acollida que hem tingut sempre per part del matrimoni Oliveres-Guillemet, així com la seva bona predisposició per col·laborar amb nosaltres i facilitar-nos l'accés als fons documentals i hemerogràfics que conserven i la seva consulta. Gràcies a les dades i informacions personals que ens han donat, hem pogut elaborar aquest article sobre Francesc Guillemet i Jaume Navarra, que vol servir d'homenatge a tots aquells figuerencs que han escrit la història local d'una forma gairebé anònima, però que han sabut deixar testimoni del seu pas per l'esdevenir de la ciutat.
2. El fill de Francesc Guillemet Nasplesa, Miquel Guillemet Poch, es va casar amb la filla de Jaume Navarra Illa, Assumpció Navarra. Van tenir dos fills: Francesc i Aurèlia.
3. Per al context històric, social i cultural de l'època a escala comarcal, vegeu ROMERO i DALMAU, Alfons i altres: "Cap a la plena contemporaneïtat", a *Història de l'Alt Empordà*. Girona, 2000, pàg. 545-666; dins l'àmbit local, vegeu BERNILS MACH, Josep M.: *Figueras, cien años de ciudad*. Figueres, 1975.

(conegut familiarment com “l’avi Paco”) va néixer el 19 de març de 1875 a Figueres. El seu pare regentava un negoci de drogueria i venda de petroli que, inicialment, ell va poder defugir per una vocació artística creixent, recolzada amb una certa formació acadèmica a la Llotja de Barcelona. L’experiència bohèmia, però, va acabar aviat per les desavinences del seu pare amb el seu germà gran, que l’obligaren a retornar a Figueres i posar-se al capdavant del negoci familiar. El 2 de febrer de 1899 es casava amb Francisca Poch Rigall. Fruit d’aquest matrimoni naixerien un fill, Miquel, i dues filles, Aurèlia i Anna.

La reconstrucció de la seva trajectòria vital i la dels seus fills és possible a través de la crònica social que ressenya la premsa local coetània i que, entre d’altres fets, destaca que Francesc Guillamet va quedar vidu el mes de gener de 1919,⁽⁴⁾ que la seva filla Aurèlia Guillamet Poch es tragué el títol de batxiller a l’institut l’any 1919⁽⁵⁾ i que un any després, malauradament, la jove moria prematurament de malaltia amb tan sols vint anys. El periòdic catòlic i conservador *La Veu de l’Empordà* dedicà una atenció acurada a aquesta defunció amb la publicació d’un poema titulat “Aurelia”, compost per Joaquim Moner.⁽⁶⁾ Posteriorment, l’altra filla del matrimoni, Anna Guillamet Poch, es casà amb Carles Massot Ros l’abril de 1922;⁽⁷⁾ d’aquest matrimoni nasqué el pintor Bartomeu Massot, potser seguint la vocació artística estroncada de l’avi. Pel que fa a l’hereu, Miquel Guillamet Poch, es casà amb Assumpció Navarra. Francesc Guillamet es tornà a casar en segones núpcies amb Maria Calvet Vidal.

Si podem afirmar que Guillamet va tenir grans dèries, aquestes en van ser dues: l’interès per la política i l’atracció per la tecnologia, que en l’època era sinònim de fascinació pels nous mitjans de transport, tant terrestres com aeris. Ideològicament, fou un republicà federal nacionalista actiu, que va formar part del consistori figuerenc en els anys 1909-1911 i

4. “Noticiari”, a *Empordà Federal*, núm. 414, (4 de gener de 1919), pàg. 3.

5. “Notícies”, a *La Veu de l’Empordà*, núm. 771, 19 de juliol de 1919, pàg. 5.

6. “Aurelia” de Joaquim Moner, a *La Veu de l’Empordà*, núm. 897, (17 de desembre de 1921), pàg. 3.

La composició poètica signada per Moner el dia 14 de desembre de 1921 és la següent:

“Quan la terra s’entristeix
el cel s’omple d’alegries;
i a glaç, gebres, neus i freds
ell respon amb harmonies.
Harmonies de clarors
del primè estel a l’albada,
del primer fil d’or del sol
al postrer de sa jornada.
I al pensà en ton front serè,
ma tristor, que al cor s’aferra,
veu en tú el cel de l’hivern
i en mí l’hivern de la terra”.

7. “Notícies”, a *La Veu de l’Empordà*, núm. 916, (29 d’abril de 1922), pàg. 5.

1920-1923.⁽⁸⁾ Després del parèntesi que va suposar la dictadura de Primo de Rivera, l'activitat política de Guillaumet continuarà en primer pla durant els anys de la Segona República, fins a arribar a exercir com a tinent d'alcalde. Durant aquests darrers anys mantindrà curioses polèmiques amb els regidors i els periòdics de l'oposició municipal.⁽⁹⁾

El 10 de gener de 1934 apareix amb la resta de membres que formen part de la candidatura de la FRSE local, adherida a ERC, al costat de Josep Puig Pujades i Marià Pujulà.⁽¹⁰⁾ Inicialment no sortirà elegit regidor, però l'abril de 1936 prendrà el relleu en aquest càrrec en substitució de Josep Puig Pujades, que hauria de dimitir per incompatibilitat amb el càrrec de diputat a Corts i en virtut de figurar "en primer lloc en la llista de consellers suplents elegits en les passades eleccions".⁽¹¹⁾

A banda de la seva activitat política, Guillaumet Naspleda destacarà per ser un dels majors contribuents de la ciutat.⁽¹²⁾ Com a empresari participà activament en les fires comercials que anualment s'organitzaven a la ciutat. Així, per exemple, a la VI Fira Comercial d'Agricultura i Indústria, que va tenir lloc el maig de 1934 a la Rambla de Figueres, i en la qual participaren una vintena d'expositors, el negoci de Guillaumet ocuparà una extensió notable, probablement la més important, tal com es pot deduir de la crònica que fa *Empordà Federal* de l'important esdeveniment comercial:

"Neveres A.K.B. La diversitat de models de les neveres A.K.B., amb la seva blancor i aplicació de metalls inoxidables, i de les quals té la representació el prestigiós, artista i sportman senyor FRANCESC GUILLAMET NASPLEDA, feia que tota la gernació que hi desfilava, comentés molt favorablement, l'oportunitíssima exhibició dels armaris frigorífics A.K.B., destinats a conquerir el nostre mercat.

8. Vegeu MORENO CHACÓN, Manuel: *El personal polític republicà a l'Ajuntament de Figueres. Les eleccions municipals durant la Restauració (1877-1923)*, Figueres, 2004, pàg. 275. Vegeu també el manifest "Poble de Figueres", a *Empordà Federal*, núm. 33, (11 de novembre de 1911), pàg. 1; "En Joaquim Salvatella i Gibert", a *Empordà Federal*, núm. 266, (6 d'abril de 1916), pàg. 4; crida "Empordanesos!" de la UFNR, (18 de febrer de 1918), CGN (full solt); crida "Empordanesos!" de la UFNR, (25 de febrer de 1918), CGN (full solt). Quan Guillaumet és regidor en 1922 forma part del Comitè Permanent de les Fires i Festes de la Santa Creu, vegeu: "Les pròximes fires", a *La Veu de l'Empordà*, núm. 912, (1 d'abril de 1922), pàg. 2. Així mateix, d'aquest període hem localitzat a la premsa algunes cartes dirigides a Guillaumet que tracten d'altres qüestions no estrictament polítiques: "Desde Barcelona. Al amic Guillaumet. Figueras" de R. Vilaró, a *Empordà Federal*, núm. 71, (27 de juliol de 1912), pàg. 2; carta al "Sr. Francesc Guillaumet" d'Ignasi Iglesias, a *Empordà Federal*, núm. 569, (17 de desembre de 1921), pàg. 3; carta al "Sr. Francesc Guillaumet" d'Alfons Nadal, a *Empordà Federal*, núm. 738, (20 de juny de 1931), pàg. 5.

9. Vegeu alguns exemples de polèmiques: "F.-R.-S.: farsa" de J. Palol, a *La Galeria*, núm. 48, (5 de novembre de 1930), pàg. 13; "El regidor Francesc Guillaumet Naspleda te un gos...", a *Avant...*, núm. 35, (11 de gener de 1933), pàg. 3.

10. "Al poble de Figueres", a *Empordà Federal*, núm. 878, (10 de gener de 1934), pàg. 2.

11. "Noticiari", a *Empordà Federal*, núm. 940, (2 d'abril de 1936), pàg. 7.

12. Santaló el situa l'any 1936 com a vuitè contribuent de la ciutat. Vegeu SANTALÓ, Jaume, "De vila menestral a ciutat: radiografia socioeconòmica de Figueres, 1894-1936" a *Figueres 1900-1936. Imatge i història de la Catalunya Republicana*, Figueres, (1999), pàg. 38.

NEUMATICS PIRELLI.– Amb aquest nom, hom evoca instantàniament, la sensació de seguretat, màxim confort i economia que proporciona l'ús dels NEUMATICS PIRELLI. Realment, no es podia trobar un altre representant d'aquesta famosa marca, orgull català, amb les dots del senyor FRANCESC GUILLAMET NASPLEDA. La presentació acuradíssima.

SHELL, lubricants, i PREST-O-LITE acumuladors. També d'aquests dos productes, ostenta la delegació, el senyor FRANCESC GUILLAMET NASPLEDA, qui ha acreditat una vegada més el bon gust i el coneixement de les necessitats del mercat consumidor. La disposició d'ambdós articles, un encert admirable.

[...] FLOR DE SABÓ LAYSE, que té cinc qualitats insuperables. No cal dir, que l'intel·ligent i activíssim comerciant FRANCESC GUILLAMET NASPLEDA, a l'acceptar l'exclusiva del SABÓ LAYSE, ha posat el dit a la llaga com vulgarment es diu. Ara que entre nosaltres, el pés de tot el negoci, el porta l'incommensurable i diligentíssim MIQUEL".⁽¹³⁾

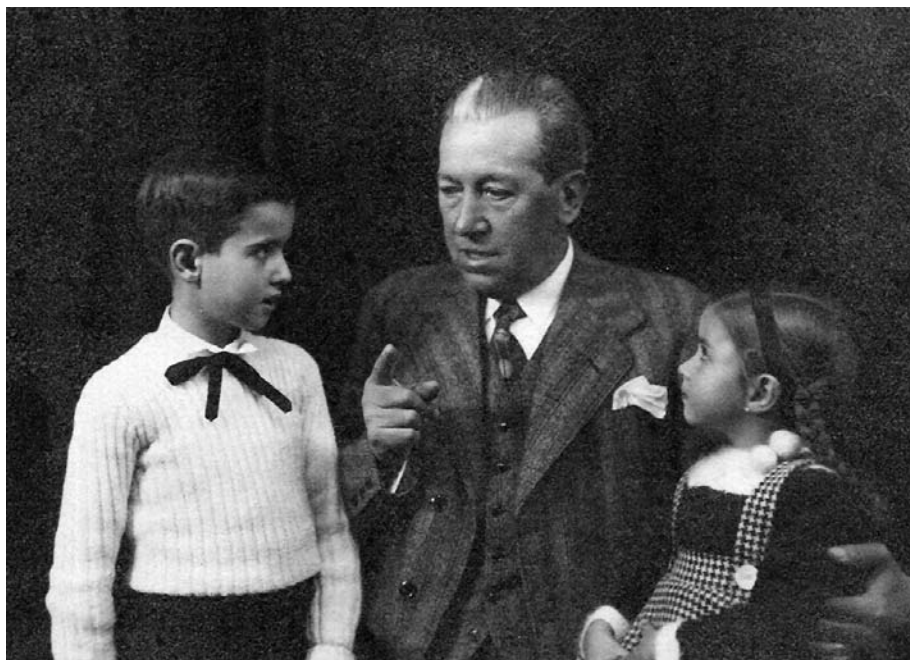
Taula I
Contribucions de Francesc Guillamet Naspleda

	1901	1905	1910	1920-1921	1930	1936	1938	1939
Venta carburo calcio			130,09	129,56				
Almacén petróleo	285,92	285,92						
Almacén carbón mineral			209,15					
Comerciante				1.644,49				
Comestibles (P. Riba, 16)					261,32			
Combustibles minerales (Vilallonga)					404,80			
Venta gasolina (P. Riba, 16)					122,98	142,17		
Coloniales por mayor (P. Riba, 14)						3.187,11		
Automóviles (P. Riba, 16/Teruel, 16)							1.605,04	1.605,03

FONT: AMF, Fons Ajuntament de Figueres, sèrie Contribucions industrials, 1901-1939.

A part de tenir la representació de les neveres A.K.B., els pneumàtics Pirelli, els lubricants Shell i els sabons Laysé, Guillamet venia combustible i, amb el temps, ampliarà el negoci amb la venda d'automòbils. Un fet pot aportar-nos una idea de l'envergadura del negoci en el segon decenni del segle XX: durant la Primera Guerra Mundial noliejava vaixells amb destinació a França; un d'aquests va ser torpedinat a Pals, i es va perdre tota la càrrega. Això el portà a pledejar

13. "La VI Fira Comercial d'Agricultura i Indústria" de Josep Tarragó, a *Empordà Federal*, núm. 897, (19 de maig de 1934), pàg. 4.

Francesc Guillaumet Naspleda amb els seus néts (18 de març de 1934).

durant anys amb la companyia d'assegurances francesa, de la qual finalment aconseguí cobrar una compensació.

Aquesta important capacitat econòmica li va permetre esdevenir un *sportman* en tota regla, atret per la velocitat i els nous mitjans de transport de l'època. En aquest sentit, cal dir que Guillaumet fou un dels primers a tenir vehicle propi a Figueres. Les cròniques de l'època comenten els detalls d'aquesta passió. Així, a tall d'exemple, en una d'aquestes cròniques es recorda Guillaumet "*por haber efectuado con su autociclo el recorrido por primera vez de Figueras-Port-Bou*".⁽¹⁴⁾ La velocitat, però, algunes vegades li va fer males passades com a mitjan de maig de 1929, quan amb el seu cotxe en va investir un altre a l'encreuament de la carretera de Roses a Vilajuïga, "empès per una velocitat excessiva", sense haver de lamentar danys personals.⁽¹⁵⁾

La seva passió pels transports va anar més enllà de les quatre rodes. Ell fou el primer figuerenc que l'any 1930 va fer el viatge de Barcelona a Figueres en un avió de la "*menagerie* Canudas". Segons la crònica de la jornada, Guillaumet

14. CGN, Fons JGN, "Crónica de Sport. Excursionisme", es tracta d'un retall de premsa sense nom de capçalera i sense data (podria ser de la revista esportiva local *Deportes* de l'any 1918), pàg. 3-4.

15. "Noticies", a *La Veu de l'Empordà*, núm. 1285, (25 de maig de 1929), pàg. 7.

va demostrar “en fets ço que escriu, o sigui la possibilitat d’establir Serveis aeris mitjançant el tenir en les poblacions importants camps d’atterrissatge, arranjats amb les mínimes conveniències, que les necessitats imposen”.⁽¹⁶⁾ En aquest moment, Guillaumet ja s’havia obstinat en un projecte que consistia en la construcció d’un aeròdrom municipal.

UN PROJECTE PER TOCAR EL CEL: L’AERÒDROM CLUB EMPORDANÈS⁽¹⁷⁾

Des d’inicis de la dècada dels anys trenta, trobem articles a la premsa en què es polemitzava sobre el projecte de construcció d’un camp d’aviació a Figueres. Una revista setmanal, *La Galeria*,⁽¹⁸⁾ s’hi mostrarà entusiasmada i ressenyarà que l’arxiduc Antoni d’Àustria va sobrevolar l’Empordà per propagar la publicació barcelonina *El Día Gráfico* i que, per volar a diversos punts de la província, sortien del camp provisional del Manol.

El principal inspirador d’aquest projecte fou Guillaumet Naspleda que, des del seu càrrec de regidor, però també amb articles a la premsa, va contribuir que el projecte d’un camp d’atterratge municipal prengués forma. Des de la tribuna d’*Empordà Federal* dirigirà un article a l’advocat i regidor nacionalista de la Lliga, Josep Sans Roqué, demanant que l’Ajuntament acceptés la construcció d’“una pista neta i plana que faciliti l’atterratge i l’aixecament”, a més, d’“un petit cobert on aixoplugar els aparells que interressi resguardar de les intempèries”. Guillaumet apel·lava al “progrés” i a no quedar enrere davant d’altres ciutats que podrien passar al davant. I ho justificava posant èmfasi en els avantatges que comportaria: “això que representa una despesa petita, seria en realitat l’ingrés de la ciutat de Figueres en el món internacional dels esports”.⁽¹⁹⁾ La resposta de Sans Roqué a través de *La Veu de l’Empordà* sostenia que aquest no era un projecte que requerrís tanta urgència: “crec que s’ha de dedicar tota la atenció i veure si responen a vertaderes necessitats immediates, per a, en cas que així s’estimi, procurar la seva resolució, sempre dintre del criteri de les possibilitats econòmiques de la Corporació Municipal”.⁽²⁰⁾

La flamant entitat, anomenada Sociedad Aeronáutica Club Ampurdanés de Figueres, domiciliada al carrer Monturiol, es va constituir finalment el 31 d’agost de 1931, amb una junta encapçalada com a president pel seu gran impulsor,

16. “El primer «Sportman» Figuerenc”, a *Empordà Federal*, núm. 703, (25 d’octubre de 1930), pàg. 7.

17. Sobre l’Aeròdrom Club Empordanès, vegeu GARCÍA ALGILAGA, David, “Joaquín Collar Serra: militar, aviador, republicà i figuerenc”, a *Annals de l’Institut d’Estudis Empordanesos*, Figueres, vol. 39, (2008), pàg. 385-409.

18. “Notas”, a *La Galeria*, núm. 10, (5 de febrer de 1930), pàg. 14.

19. “Cal demanar la lluna al company de consistori J. Sans Roqué”, a *Empordà Federal*, núm. 688, (12 de juliol de 1930), pàg. 4.

20. “Lletra desclosa. Al Sr. Francesc Guillaumet Naspleda” de J. Sans Roquer, a *La Veu de l’Empordà*, núm. 1345, (19 de juliol de 1930), pàg. 8.

Francesc Guillaumet. La resta de càrrecs seran aquests: vicepresident, Josep de Ros; tresorer, Francesc Batet; bibliotecari, Joan Sutrá, i secretari, Joaquim Geli.

Essent el major impulsor del nou club aeronàutic (n'era el soci número 1), Guillaumet va ocupar diferents càrrecs al capdavant de l'entitat: el 10 de juny de 1932 el trobem com a vicepresident; el 8 de gener de 1933 continuava com a vicepresident, però formant part de la Comissió aeronàutica; el 23 de desembre de 1933 formava part del Consell Directiu novament com a president, i el 28 de desembre de 1934 encara es manté en el càrrec.

Aquesta entitat, mereixedora d'una investigació més profunda, formava part el juny de 1932 de la jurisdicció esportiva de la Federació Aeronàutica Catalana, representant de la Federació Aeronàutica Espanyola a Catalunya i que al seu torn s'emmarcava dins la Federació Internacional a Espanya.

En un discurs a propòsit de la inauguració del camp d'aterratge de Figueres, Guillaumet afirmarà que el seu afany per construir-lo era el resultat de l'admiració que sentia pels que s'atrevien a apostar pel progrés: "Les meves aficions deportives me portaren en tothora a admirar a aquests homes que amb els ulls fets en un ideal perden la noció de l'oportunisme, de l'interés personal fins a sacrificar-se si cal per assolir la victòria del progrés damunt dels rutinarismes i dels prejudicis. Per aquests que resquen constantment i repetidament la seva pròpia existència per a convertir les il·lusions en actes, he sentit sempre no solament admiració i respecte sinó encare més, cordial devoció". Així mateix, en aquest discurs també hi va parlar el Guillaumet regidor que considerava que aquest projecte seria una fita important en el procés de construcció d'una nova Figueres: "Jó també he somniat en aquell temps futur en que el camp d'aterratge que avui hem inaugurat constituirà per Figueres una raó de la seva vida; el passa temps d'avui será en el demà gloriós, un dels puntals mes fermes de la vida ciutadana, una de les seves mes sanejades fonts d'ingressos, una de les raons mes nobles del seu orgull civil".⁽²¹⁾

El Guillaumet d'aquesta època, "vigorós, cepat, cara torrada per la tramuntana, cabells esvalotats d'artista, mirada franca, rialla extremament simpàtica", com el defineix Canudas,⁽²²⁾ contrasta amb aquell altre que va haver d'exiliar-se el febrer de 1939. Acompanyat de la seva segona dona, Maria Calvet (s'havia casat en segones núpcies després de la defunció de Francesca Poch), es va instal·lar a la població nord-catalana de Morellàs. Fou una època difícil, de precarietat econòmica i lluny de les comoditats de temps passats. En una postal dirigida a la família i il·lustrada amb l'habitació llogada que tenia a l'exili, assenyala que disposava de nou metres quadrats i que "ella conté tantes coses que fins se pot pendre el the. Cap ne vista de tan gran, i [sic] ha un taller de pintures water-closet i urinal cuarto tualet [sic], biblioteca i on les mosques i fan teca pel darrera i per devant...".⁽²³⁾

21. CGN, Fons FGN, "Discurs de Francesc Guillaumet Nespleda: acte d'homenatge inauguració camp d'aterratge", 6 de maig de 1931.

22. CANUDAS, Josep, *Història de l'aviació catalana (1908-1936)*, Barcelona, 1983, pàg. 74.

23. CGN, Fons FGN, postal signada a Morellàs el 27 d'agost de 1940. Es reproduïx literalment amb els errors ortogràfics inclosos.

Postal dibuixada i enviada des de l'exili per Francesc Guillaumet. (Morellàs, 27 d'agost de 1940).

Probablement, va mantenir contactes amb d'altres figuerencs exiliats com ell a França. Entre la seva documentació, s'ha localitzat un paisatge de Josep Puig Pujades, posant de relleu la relació que van mantenir els dos polítics figuerencs més enllà del 39.

Guillaumet morí el 12 de juny de 1943 a Morellàs, al peu del Canigó, allunyat de la seva família i sense haver pogut retornar de nou al seu país: “Quan ja vells poguem contemplar la ciutat estesa per l'Empordà amb les seves grans i espaioses avingudes envaint els pobles propers, els seus carrers curulls de magatzems i establiments fornidors de olis i essències, de peçes de recanvi, de bancs i cases de canvi, de tot ço que constitueix l'exercit de la civilització, en pau de la llar, voltat dels nets, reviurem en el recort, les hores presents i amb una noble vanitat podrem dir –Jo també hi era!– Jo també vaig veure creuar pel blau immaculat del nostre cel, els ocells de la República, aquells ocells que foren els primers en proclamar la llibertat de la nostra terra i la llibertat dels nostres homes”.⁽²⁴⁾

24. CGN, Fons FGN, “Discurs de Francesc Guillaumet Naspleda: acte d'homenatge inauguració camp d'aterratge”, 6 de maig de 1931.

JAUME NAVARRA ILLA (1879-1966): REPUBLICÀ FEDERAL I BOTIGUER

Fill de Climent Navarra Clós, natural de Biure, i de Joaquina Illa Meli, natural de Terrades, Jaume Navarra Illa va néixer a Figueres el 15 d'abril de 1879 en el domicili familiar de la Calçada dels Monjos, número 10. Es formà acadèmicament al col·legi de primeres lletres de Joan Ramis, passà a l'Institut de Figueres i, posteriorment, va completar la seva formació a l'Oficina Mercantil Administrativa y Escuela Práctica de Comercio, situada al carrer Muralla. En aquests anys de formació, Navarra va ser un dels promotors d'un curiós periòdic manuscrit *El Pasatiempo* (1897), juntament amb un nucli d'amics, format per Santiago Artigas, Josep Compte i Pere Viñas, que van fer també d'editors. Cadascú d'ells s'encarregà d'escriure un número de la revista (només se'n conserven quatre), l'objectiu de la qual era donar a conèixer textos literaris (assajos, escrits i comèdies breus, epigrames, poemes, endevinalles, faules, etc.), tant dels mateixos redactors com d'altres, dels quals copiaven i/o traduïen les seves obres. El número editat per Jaume Navarra Illa fou el tercer, corresponia al 26 de setembre de 1897 i anava encapçalat amb un text de salutació sota el títol de "A mis colaboradores", en el qual ja demostrava un interès per l'escriptura i la premsa.

Un any després, coincidint amb la desfeta d'Espanya a la Guerra de Cuba, Navarra pagava 1.500 pessetes per redimir-se del servei militar i seguint l'activitat professional del pare, inicialment, exercí l'ofici de ferrer a Vilanant per a després sol·licitar a l'Enginyer en Cap de Tracció de la companyia de ferrocarrils MZA a Catalunya una plaça com a fagonista. Sembla ser, però, que no va aconseguir ocupar-la i, finalment, va anar a treballar com a dependent a l'establiment de ferreteria Fèlix Jaume de Figueres.

La seva activitat com a assalariat, però, s'acabaria el 22 d'octubre de 1904 arran del seu matrimoni amb Pepeta Vidal Mont, acomodada jove figuerenca, filla d'un granaire que els va adquirir una botiga plena de gènere al carrer Girona número 3, l'"Antigua Casa Gensana", que convertirien en un establiment amb un variat assortiment i que amb el temps els permetria adquirir la finca sencera.⁽²⁵⁾

La botiga, a partir d'aquests moments, es coneixerà com a "Casa Navarra" i estarà dedicada a "Quincalleria. Merceria y perfumería. Especialidad en juguetes. Abanicos, paraguas y sombrillas. Guantes, géneros de punto. Peines y cepillos. Últimas novedades en artículos de piel y de fantasía. Gran surtido en coronas funebres". Les dades de la matrícula industrial mostren que durant el primer terç del segle XX, el negoci va seguir una evolució econòmica creixent. Navarra no era un dels majors contribuents de la ciutat, però els

25. Fruit del matrimoni va néixer una filla, Assumpció, qui es casaria, posteriorment, amb Miquel Guillaumet Poch. La vida familiar dels Navarra Vidal es pot seguir fàcilment a través de la premsa local. Vegeu algunes referències: "Noticiari", a *Empordà Federal*, núm. 414, (4 de gener de 1919), pàg. 3; "Noticiari", a *Empordà Federal*, núm. 490, (11 de juny de 1920), pàg. 3; "Noticiari", a *Empordà Federal*, núm. 675, (12 d'abril de 1930), pàg. 3; "Noticies", a *La Veu de l'Empordà*, núm. 1355, (27 de setembre de 1930), pàg. 6-7; "Noticies", a *La Veu de l'Empordà*, núm. 1647, (2 de maig de 1936), pàg. 6-7.

Taula II

Jaume Navarra Illa

Any	1920-1921	1930	1936	1938	1939
“Quincalleria/Bisuteria ordinària”	341,71	691,77	799,74	856,44	856,44

FONT. AMF, Fons Ajuntament de Figueres, sèrie Contribucions industrials, 1901-1939.

impostos que pagava com a càrrega dels beneficis que generava el negoci mostren que es tractava d'un botiguer de classe mitjana.

La trajectòria biogràfica de Jaume Navarra es vertebrava a través de tres eixos: la seva orientació política i ideològica; la seva participació activa com a membre destacat en nombroses entitats locals, i la seva vinculació amb la premsa amb una tasca meritòria com a compilador i conservador de tot tipus de publicacions periòdiques. Des d'inicis de segle, Navarra va estar políticament vinculat al republicanisme federal i catalanista de la Unió Federal Nacionalista Republicana

Jaume Navarra Illa i la seva dona, Pepeta Vidal, (26 de juny de 1954).

(UFNR)⁽²⁶⁾ i durant els anys de la Segona República a les sigles de la Federació Republicana Socialista de l'Empordà (FRSE), adherida a Esquerra Republicana de Catalunya (ERC). Malgrat això no va exercir càrrecs de responsabilitat, ni en el govern local ni tampoc en les juntes successives d'aquests partits, si bé apareix normalment donant suport a les seves candidatures.

Així mateix, aquest personatge destaca per una participació activa en les entitats figuerenques en les quals no es va limitar a ser-ne membre sinó que, fins i tot, hi va exercir càrrecs rellevants. A tall d'exemple, Navarra fou membre de la "Amistad Figuerense" (1901), subsecretari de la Junta del Casino Menestral Figuerense (1902), president de la Comisión de Obsequios del Casino Menestral Figuerense, vocal auxiliar de la Junta Local de Protección a la Infancia (1926), tesorero de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana (1920) i tesorero de la Junta de la Unió Gremial (1936).

Gràcies a la documentació del seu fons (correspondència, invitacions, reglaments, pamflets i targetons, etc.), procedent d'algunes de les entitats figuerenques més emblemàtiques, podem resseguir aquesta trajectòria; però, i el que no és menys important, també ens permet conèixer sobre bona part de l'activitat cultural i social de la Figueres del primer terç del segle XX.

Ex-libris de Jaume Navarra Illa.

26. Signa els manifestos electorals favorables a les candidatures de la UFNR de les eleccions municipals de 1913 i de 1915, vegeu "Eleccions Municipals", a *Empordà Federal*, núm. extraordinari, (5 de novembre de 1913), pàg. 1; "Poble de Figueres", a *Empordà Federal*, núm. 244, (13 de novembre de 1915), pàg. 1.

UN BOTIGUER AMB VOCACIÓ DE COL·LECCIONISTA

Si la passió de l'*sportman* Guillamet foren les alçades i la velocitat, la de Navarra Illa fou la tasca discreta i pacient d'aquell que col·lecciona conscientment tot, creant un ordre propi i sistemàtic. La creació d'una hemeroteca amb un centenar de capçaleres, majoritàriament de Figueres, Barcelona i Madrid, però també d'altres punts de les comarques gironines i, fins i tot, estrangeres, és una mostra d'aquesta voluntat compiladora. La temàtica d'aquestes capçaleres és bàsicament política, de tendència republicana i catalanista, per bé que també hi trobem un nombre considerable de revistes il·lustrades de caràcter satíric i, sobretot, vinculades amb el teatre i la cultura catalana.⁽²⁷⁾ Així mateix, aquest interès es va fer extensiu a tot tipus d'impresos i fulls volants: programes de Fires, del Carnaval, dels balls organitzats per les entitats, funcions teatrals, espectacles taurins, esqueles i recordatoris d'homenatges, entre molts d'altres.

A més, hem de destacar la forta vinculació, o potser hauríem de dir dèria, que Navarra va tenir amb la premsa. L'exemple d'*El Pasatiempo* mostra que des de ben jove es va sentir atret pel periodisme, encara que no hem localitzat cap article signat per ell mateix a cap publicació local figuerenca del primer terç del segle XX. No obstant això, si bé no en fou redactor, en canvi, sí en va ser promotor i, sobretot, conservador. Cal dir que va formar part del Consell d'Administració d'*Empordà Federal*⁽²⁸⁾ i, el que probablement és més important per a tots nosaltres, va guardar pacientment gairebé tots els números de la publicació nacionalista republicana, fins al punt que, actualment, és la col·lecció més completa que es pot consultar. Jaume Navarra Illa morirà a Figueres el 26 de novembre de 1966.

LA COL·LECCIÓ GUILLAMET-NAVARRA DES DEL PUNT DE VISTA ARXIVÍSTIC

Els darrers anys hem vist com s'ha produït un procés de normalització arxivística a Catalunya, especialment pel que respecta a la custòdia, conservació i difusió de la documentació d'origen públic, però també respecte a la d'origen privat, que igualment forma part del ric patrimoni documental català.⁽²⁹⁾ La major part dels arxius públics del país compten entre els seus fons documentals amb alguns d'origen privat (personals, patrimonials, d'empreses, d'associacions, de confraries, de partits polítics, de sindicats, de societats recreatives, etc.). Per conèixer-los necessitem organitzar-los, descriure'ls i garantir-ne la seva

27. A tall de curiositat també es conserva en el fons un important nombre d'exemplars de la revista *Vértice* de la FET y de las JONS, dels anys 1939 a 1945.

28. CGN, Fons JNI, sèrie Correspondència, 28 de juny de 1911.

29. Vegeu GÍFRE, Pere; MATAS, Josep; SOLER, Santi, *Els arxius patrimonials*. Girona, 2002, pàg. 7.

correcta conservació i difusió, tasca que des dels anys vuitanta del segle XX s'està portant a terme des del arxius comarcals.⁽³⁰⁾

Però no tots els arxius patrimonials estan dipositats a arxius públics; moltes famílies conserven a llur casa els seus propis fons documentals familiars, fruit d'un procés acumulatiu i recopilatori més o menys llarg. Aquests fons poden aplegar tant la documentació privada que ha anat generant la família, generació darrera generació, com col·leccions de diversos tipus (premsa, fullets de tota mena, fotografies, etc.), que en ocasions poden ser d'un gran valor històric per a l'investigador.

Aquest és el cas de la Col·lecció Guillamet-Navarra de Figueres, que preserva els dos importants fons documentals familiars que presentem. Les trajectòries vitals de Francesc Guillamet Nasplesa i de Jaume Navarra Illa expliquen com s'han anat conformant des de les darreries del segle XIX fins a ben entrat el XX, encara que en el cas del primer truncat pels esdeveniments bèl·lics i polítics de la Guerra Civil, que comportarien l'exili de Francesc Guillamet i la seva posterior i ràpida defunció a l'altra banda de la frontera.⁽³¹⁾ No és el cas del fons de Jaume Navarra, ja que va viure fins a l'any 1966, cosa que el va permetre continuar amb la seva curosa i sistemàtica afició a recollir i conservar tot tipus de material imprès (programes de festes, de teatre, de cinema, de toros, invitacions, recordatoris, etc.), des de finals del segle XIX fins als anys seixanta del XX, a banda de més d'un centenar de revistes i publicacions periòdiques, no només de Figueres, sinó també d'altres poblacions, especialment de Barcelona i Madrid.

La bona acollida per part del matrimoni Oliveres-Guillamet, actual dipositari dels esmentats fons familiars, ens ha permès accedir-hi i poder fer una primera intervenció arxivística, consistent en la classificació, ordenació i inventariació dels dos fons, especialment pel que fa a la col·lecció de la premsa i dels fulls volants, molt nombrosos i interessants per poder seguir fidelment la vida política i social de la Figueres de les primeres dècades del segle XX. Cal dir que la conservació dels dos fons és prou bona, malgrat que es troba distribuïda de forma dispersa per diversos indrets de la casa (rebedor, despatx, sala d'estar, golfes, etc.) i, fins i tot, en un altre habitatge, propietat de la família.

Precisament una de les primeres tasques que hem portat a terme ha estat la classificació, la reordenació i l'inventari, força exhaustiu de tot el material hemerogràfic, així com dels fulls volants trobats dins dels periòdics. Vàrem optar per treure tots els exemplars de publicacions senceres (no dels retalls) que estiguessin soltes. Aquestes publicacions han estat dipositades en carpetes

30. Pel que fa als fons patrimonials de l'Alt Empordà conservats en un arxiu públic, vegeu SERNA i COBA, Erika, "Arxiu Comarcal de l'Alt Empordà", a *Guia dels arxius històrics de Catalunya*, 8. Barcelona, (2007), pàg. 92-106.

31. Cal subratllar que una part important del fons Guillamet Nasplesa la forma la documentació de l'Aeròdrom Club Empordanès (llibres d'actes, correspondència, fotografies, etc.).

nominals, classificades per poblacions i alfabèticament, que s'han arxivat en capses adjacents i/o en una gran carpeta, on s'han col·locat els exemplars de les capçaleres d'una mida més gran, per així millorar la seva preservació. Pel que fa als fulls volants hem optat per prendre nota i deixar-los en el seu lloc, on probablement el propietari del fons, Jaume Navarra, va voler dipositar-los com a ampliació i testimoni de les notícies amb les quals estaven relacionats. En aquest sentit són molts els impresos amb crides i manifestos electorals, cosa que ens permetrà als investigadors poder seguir les diferents campanyes electorals des de 1911 fins a 1932.

Ens trobem davant d'uns fons privats que ens permeten seguir l'evolució històrica i social de Figueres des de finals del segle XIX fins, més o menys, a la meitat del XX. La seva correcta conservació i inventariació han de permetre als investigadors una accessibilitat més fàcil, sempre pensant que es tracta d'una col·lecció particular i, per tant, l'accés és discrecional per part dels seus actuals propietaris. No obstant això, el matrimoni Oliveres-Guillamet sempre ha estat obert a rebre les visites de tots aquells que han volgut esbrinar el passat de Figueres, ja que són conscients que guarden una part important de la memòria col·lectiva figuerenca.

BIBLIOGRAFIA

- BERNILS MACH, Josep M., *Figueras, cien años de ciudad*. Figueres, Institut d'Estudis Empordanesos, 1975.
- CANUDAS, Josep, *Història de l'aviació catalana (1908-1936)*. Barcelona, La Magrana, 1983.
- GARCÍA ALGILAGA, David, "Joaquín Collar Serra: militar, aviador, republicà i figuerenc", a *Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos*, Figueres, IEE, vol. 39, (2008), pàg. 385-409.
- GIFRE, Pere; MATAS, Josep; SOLER, Santi, *Els arxius patrimonials*. Girona, CCG, Edicions, AHRCG i Institut de Llengua i Cultura Catalanes de la Universitat de Girona, 2002.
- GUILLAMET, Jaume; MORENO, Manuel; TEIXIDOR, Anna; TESTART, Albert, *Història de la premsa de Figueres, 1809-1980*. Figueres, Ajuntament de Figueres i Diputació de Girona, 2009 (en premsa).
- MORENO CHACÓN, Manuel, *El personal polític republicà a l'Ajuntament de Figueres. Les eleccions municipals durant la Restauració (1877-1923)*. Figueres, Ajuntament de Figueres i Diputació de Girona, 2004.
- ROMERO i DALMAU, Alfons i altres, "Cap a la plena contemporaneïtat", a *Història de l'Alt Empordà*. Girona, Diputació de Girona, (2000), pàg. 545-666.
- SANTALÓ, Jaume, "De vila menestral a ciutat: radiografia socioeconòmica de Figueres, 1894-1936", a *Figueres 1900-1936. Imatge i història de la Catalunya Republicana*, Figueres, Consorci del Museu de l'Empordà, (1999), pàg. 24-41.
- SERNA I COBA, Èrika, "Arxiu Comarcal de l'Alt Empordà", a *Guia dels arxius històrics de Catalunya*, 8. Barcelona, Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, (2007), pàg. 43-109.

APÈNDIXS DOCUMENTALS

APÈNDIX 1

Fons Francesc Guillaumet Naspleda. Col·lecció de premsa⁽³²⁾

I. Barcelona

- *Cine, El*. Revista popular il·lustrada⁽³³⁾
Volum I. Any 1913: 77 (incomplet i en mal estat), 78, 85.
- *Flaca, La*⁽³⁴⁾
Volum I. Any 1869: 1-28. Any 1870: 29-68. Any 1871: 69-100.
Volum II. Any 1872: 1-6, 8-37. Any 1873: 46-48, 50-73, 75-84.
- *Icaro*. Revista Il·lustrada de Aeronautica Mundial
Any 1933: 62.
- *Lio, El*. Semanario humorístico il·lustrado⁽³⁵⁾
Volum I. Any 1874: 1-3, 6-7.
- *Madeja Política, La*⁽³⁶⁾
Volum I. Any 1873: 6, 9. Any 1874: 10, 12-14, 22-50. Any 1875: 1-10.⁽³⁷⁾
- *Mosca, La*. Periódico joco-sério⁽³⁸⁾
Volum I. Any 1881: 1-36, 38, 40.

II. Madrid

- *Ilustración Española y Americana, La*⁽³⁹⁾
Volum I. Any 1877: 25-48.

APÈNDIX 2

Fons Jaume Navarra Illa. Col·lecció de premsa⁽⁴⁰⁾

I. Figueres⁽⁴¹⁾

- *AEEPA*
Any 1937: 5.

32. Les publicacions estan classificades i ordenades geogràficament, en aquest cas per localitats (Barcelona i Madrid) i alfabèticament.

33. Es troba en un volum enquadernat amb paginació no correlativa i incompleta.

34. El volum I està enquadernat amb numeració correlativa; mentre que el volum II estava enquadernat, però amb el temps ha quedat deslligat i es conserva en mal estat, i pel que fa a la numeració no és correlativa.

35. Volum enquadernat en el mateix que el periòdic *La Madeja Política*, amb numeració no correlativa i incomplet.

36. Volum enquadernat.

37. Torna a començar la numeració amb el número 1.

38. Volum enquadernat amb numeració correlativa però amb llacunes.

39. Volum enquadernat amb numeració correlativa.

40. Les publicacions estan classificades i ordenades geogràficament de la manera següent: Figueres, Alt Empordà, comarques gironines, Catalunya, Espanya i estrangeres, i alfabèticament.

41. Per completar la informació de les publicacions que a continuació es detallen, ben aviat es podrà consultar el treball *Història de la premsa de Figueres, 1809-1980*, elaborat per Jaume Guillaumet, Manuel Moreno, Anna Teixidor i Albert Testart. Aquest treball, guanyador de la Beca Ciutat de Figueres 2004, recull la pràctica totalitat de capçaleres, de les que tenim notícia, editades a la capital de l'Alt Empordà des de 1809 fins a 1980.

- *¡Alegría..!*
Any 1916: 1.
- *Almogàver, L'*
Any 1898: 6, 8, 9.
- *Alt Empordà*⁽⁴²⁾
Any 1917: 1, 3-4, 6-39. Any 1918: 40-91. Any 1919: 92-143. Any 1920:⁽⁴³⁾ 147-151, 163, 181, 186. Any 1921:⁽⁴⁴⁾ 214, 215, 218-221, 235, 247. Any 1922: 249, 252-254, 275, 283. Any 1923:⁽⁴⁵⁾ 310-318,⁽⁴⁶⁾ 328-329, 335-336.
- *Alt Empordà*. “Les grans figures empordaneses. Víctor Català”
Any 1920: 1.
- *Ampurdanés, El*
Any 1870: 85. Any 1871: 139. Any 1888: 410. Any 1899: 633. Any 1903: 1096, suplement al 1099. Any 1904: 1160, suplement al 1197, 1204, 1208. Any 1905: 1236. Any 1906: 1329, 1336-1338, 1354-1358, suplement al 1358, 1360, 1363. Any 1908: suplement al 1564. Any 1909: 1687, 1696, 1727, 1768. Any 1910: 1788, 1816. Any 1911: 1845, 1935. Any 1912: 1989. Any 1913: suplement al 2071.
- *Autonomista de Figueras, El*
Any 1905: 41-43, 46.
- *Avant..!*
Any 1931: 1-2, 4.⁽⁴⁷⁾
- *Banyeta, En*
Any 1894: 8. Any 1899: 13. Any 1901: 15. Any 1902: 16. Any 1903: 17.
- *Boletín informativo U.D. Figueras*
Any 1961: maig.
- *Boletín Oficial de la Camara Agrícola del Ampurdán*
Any 1906: 149. Any 1918: 352. Any 1924: 416.⁽⁴⁸⁾
- *Canigó*
Any 1926: 4.⁽⁴⁹⁾
- *Comarca, La*
Any 1926: 118.⁽⁵⁰⁾
- *Combate, El*
Any 1906: 19, 29, 30.

42. Els exemplars dels anys 1917-1919 es troben enquadernats en un volum, mentre que la resta es troba dins d'altres publicacions també enquadernades (*Empordà Federal* i *La Veu de l'Empordà*).

43. Els exemplars de 1920 es troben enquadernats dins del volum d'*Empordà Federal* dels anys 1919-1920.

44. Els exemplars de 1921-1922 es troben enquadernats dins del volum d'*Empordà Federal* de l'any 1923.

45. Els exemplars de 1923 es troben enquadernats dins del volum d'*Empordà Federal* dels anys 1921-1922.

46. El núm. 318 està repetit dues vegades, però són exemplars diferents, encara que fins i tot coincideixen les dates de la capçalera. Es tractaria d'un error d'impremta.

47. Aquests exemplars es troben enquadernats dins del volum d'*Empordà Federal* de l'any 1931.

48. Aquest exemplar es troba enquadernat dins del volum de *La Veu de l'Empordà* dels anys 1923-1924.

49. Aquest exemplar es troba enquadernat dins del volum de *La Veu de l'Empordà* dels anys 1925-1926.

50. Aquest exemplar es troba enquadernat dins del volum de *La Veu de l'Empordà* dels anys 1925-1926.

- *Concurso de Agricultura é Industrias Anexas*
Any 1899: 1-8.
- *Dansa més bella... , La*
Any 1928: 11. Any 1930: 25-36. Any 1931: 37-48. Any 1932: 49-51, 53-54.
- *Empordá*
Any 1908: 1, 12.
- *Empordà Federal*
Any 1911: 1-40. Any 1912: 41-93. Any 1913: 94-145.⁽⁵¹⁾ Any 1914: 146-198. Any 1915: 199-250.⁽⁵²⁾ Any 1916: 251-305. Any 1917: 306-311, 313-359. Any 1918: 360-399, 401-413.⁽⁵³⁾ Any 1919: 414-466. Any 1920: 467-510, 512-519.⁽⁵⁴⁾ Any 1921: 520-557, 559-571. Any 1922: 572-623.⁽⁵⁵⁾ Any 1923: 624-634, 636-672.⁽⁵⁶⁾ Any 1930: 673-712.⁽⁵⁷⁾ Any 1931: 713-768.⁽⁵⁸⁾ Any 1932: 769-823.⁽⁵⁹⁾ Any 1933: 824-876. Any 1934: 877-916.⁽⁶⁰⁾
- *Figueras*
Any 1909: sense numerar (juliol).
- *Figuerense, El*
Any 1907: 1. Any 1908: 21.
- *Fulla Artística d'Alt Empordà*
Any 1918: 1-12. Any 1919: 13, 15-19.⁽⁶¹⁾ Any 1920: 21-23.⁽⁶²⁾
- *Fulla d'Informació de Unió Gremial*
Any 1934: 1.
- *Fulla Dominical de la Parroquia de Figueres*
Any 1926: edició extraordinària sense numerar amb motiu de “La visita pastoral”.
- *Galeria, La*
Any 1929: s.n (desembre de 1929).⁽⁶³⁾
- *Guerrillero, El*
Any 1913: 16.
- *Hereuet, L'*
Any 1894: 8. Any 1899: 13. Any 1900: 14. Any 1901: 15. Any 1902: 16. Any 1903: 17. Any 1905: 18. Any 1906: 19. Any 1914: 20.

51. Els exemplars dels anys 1911-1913 es troben enquadernats en un volum.

52. Els exemplars dels anys 1914-1915 es troben enquadernats en un volum.

53. Els exemplars dels anys 1916-1918 es troben enquadernats en un volum.

54. Els exemplars dels anys 1919-1920 es troben enquadernats en un volum.

55. Els exemplars dels anys 1921-1922 es troben enquadernats en un volum.

56. Els exemplars de 1923 es troben enquadernats dins del mateix volum que *La Veu de l'Empordà* dels anys 1923-1924.

57. Els exemplars de 1930 es troben enquadernats dins del mateix volum que *La Veu de l'Empordà* dels anys 1929-1930.

58. Els exemplars dels anys 1931 es troben enquadernats en un volum.

59. Els exemplars dels anys 1932 es troben enquadernats en un volum.

60. Els exemplars de 1933 i 1934 es troben sense enquadernar.

61. Els exemplars dels anys 1918-1919 es troben enquadernats dins del volum d'*Alt Empordà* dels anys 1917-1919.

62. Els exemplars de 1920 es troben enquadernats dins del volum d'*Empordà Federal* dels anys 1919-1920.

63. Falta el primer full. Es troba enquadernat dins del volum de *La Veu de l'Empordà* dels anys 1929-1930.

- *Hoja Parroquial*
Any 1941: suplement al 9.
- *Liberal Ampurdanés, El*
Any 1870: 95.
- *Libertad*
Any 1916: suplement al 33, 52. Any 1917: 92. Any 1918: suplement al 148. Any 1919: 196, suplement al 215. Any 1920: 248, suplement al 251. Any 1921: suplement al 320. Any 1922: 356, suplement al 389. Any 1931: suplement del 7 d'abril, suplement del 8 d'abril, suplement del 9 d'abril 1931.⁽⁶⁴⁾
- *Noticiario del Casino Menestral Figuerense*
Any 1956: 1 (octubre).
- *Nuevo Ampurdán, El*
Any 1919: 1-3.
- *Nuevo Figueras*
Any 1914: 1, 9. Any 1916: 76, 86. Any 1918: 187. Any 1923: 445.⁽⁶⁵⁾ Any 1925: 536.⁽⁶⁶⁾
- *Pasatiempo, El*
Any 1897: 1-4.
- *Pensament, Lo*
Any 1892: 29, 34, 2n suplement al 37. Any 1893: 39. Any 1894: 43-45, 47. Any 1895: 49.
- *Pireneus*
Any 1927: número informatiu sobre la publicació que ha d'aparèixer amb aquest nom de capçalera.⁽⁶⁷⁾
- *Razón, La*
Any 1912: 68.
- *Regional, El*
Any 1906: 1031.
- *Renovació Social*
Any 1922: 5.
- *Tribuna, La*
Any 1913: 1. Any 1914: 8, 12, número extraordinari del 5 de març sense numerar, 13.
- *Veu de l'Ampurdà, La – Veu de l'Empordà, La*⁽⁶⁸⁾
Any 1902: 97. Any 1904: 137-138, 140. Any 1905: 160, 170. Any 1907: 196, 202. Any 1910: 294, 296. Any 1913: 437-438, suplement al 469, 472, Any 1914: 490-

64. Els exemplars de 1931 es troben enquadrats dins del volum d'*Empordà Federal* de l'any 1931.

65. Aquest exemplar es troba enquadrat dins del volum de *La Veu de l'Empordà* dels anys 1923-1924.

66. Aquest exemplar es troba enquadrat dins del volum de *La Veu de l'Empordà* dels anys 1925-1926.

67. Aquest exemplar es troba enquadrat dins del volum de *La Veu de l'Empordà* dels anys 1927-1928.

68. La capçalera es normalitza a partir de l'any 1909.

491, 499. Any 1922: 931. Any 1923: 999, 1000-1002. Any 1924: 1004-1010, 1017, 1025, 1038, 1043-1044, 1048-1050.⁽⁶⁹⁾ Any 1925: 1056, 1061-1064, 1067, 1072, 1076-1079, 1086. Any 1926: 1108, 1125, 1129, 1131, 1133, 1135.⁽⁷⁰⁾ Any 1927: 1161. Any 1928: 1213.⁽⁷¹⁾ Any 1929: 1265. Any 1930: 1317.⁽⁷²⁾ Any 1932: 1465.⁽⁷³⁾

– *Vida Parroquial*

Any 1931: suplement al 33 “El lladronici dels capellans”.

II. Alt Empordà

II.1. Cadaqués

– *Sol Ixent*

Any 1927: 100.⁽⁷⁴⁾

II.2. Lladó

– *L'Avenç Garrotxà*

Any 1916: 6.

II.3. Llançà

– *Nova Vida*

Any 1923: 55, 59.

III. Comarques de Girona

III.1. Bisbal, La

– *Emporion*

Any 1928: 1-3.

III.2. Girona

– *Autonomista, El*

Any 1925: 7971.⁽⁷⁵⁾

– *Clarinet*

Any 1931: 19.⁽⁷⁶⁾

69. Els exemplars de 1923-1924 es troben enquadernats dins del mateix volum que *Empordà Federal* de l'any 1923.

70. Els exemplars de 1925-1926 es troben enquadernats en un volum. Si bé només aportem la numeració d'aquells exemplars que es conserven sencers, cal dir que la resta d'exemplars dels esmentats anys també es troben enquadernats, però incomplets (normalment els falten les pàgines 1-2 i 7-8).

71. Els exemplars de 1927-1928 es troben enquadernats en un volum. Si bé només aportem la numeració d'aquells exemplars que es conserven sencers, cal dir que la resta d'exemplars dels esmentats anys també es troben enquadernats, però incomplets (normalment els falten les pàgines 1-2 i 7-8).

72. Els exemplars de 1929-1930 es troben enquadernats dins del mateix volum que *Empordà Federal* de l'any 1930. Si bé només aportem la numeració d'aquells exemplars que es conserven sencers, cal dir que la resta d'exemplars dels esmentats anys també es troben enquadernats, però incomplets (normalment els falten les pàgines 1-2 i 7-8).

73. Aquest exemplar es troba enquadernat dins del volum d'*Empordà Federal* de l'any 1932.

74. Aquest exemplar es troba enquadernat dins del volum de *La Veu de l'Empordà* dels anys 1927-1928.

75. Aquest exemplar es troba enquadernat dins del volum de *La Veu de l'Empordà* dels anys 1925-1926.

76. Aquest exemplar es troba enquadernat dins del volum d'*Empordà Federal* de l'any 1931.

- *Gironés, El*
Any 1924: 609-613, 615-617, 619-620, 622, 625-626, 628, 632-641, 643, 645-649.⁽⁷⁷⁾

III.3. Palafrugell

- *Emporium*
Any 1905: 1.

IV. Catalunya

IV.1. Barcelona⁽⁷⁸⁾

- *Aci d'allà, D'*⁽⁷⁹⁾
Anys 1918-1931.
- *Actualitats*
Any 1924: 6.
- *Album Salon*
Anys 1899-1900.
- *Bé negre*
Any 1931: 5.⁽⁸⁰⁾
- *Bella-Terra*
Anys 1923-1924.
- *Bulletí de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana*
Any 1931: 4-7, 49.
- *Campana de Gràcia, La*
Exemplar sense número ni data.
- *Catalunya*
Any 1909: 21.
- *Catalunya Artística*⁽⁸¹⁾
Anys 1900-1904.
- *Catalunya Gráfica*
Any 1922: 18.

77. Els exemplars de 1924 es troben enquadernats dins del mateix volum de *La Veu de l'Empordà* dels anys 1923-1924. Probablement estan incomplets (manquen pàgines).

78. Aquesta col·lecció també compta amb diaris i revistes que no esmentem de manera detallada perquè són incomplets, però que permetrien seguir algunes qüestions de l'actualitat dels anys 1931-1932, per exemple: la proclamació de la II República i els debats constituents de l'Estatut de Catalunya. Es tracta de les següents publicacions: *La Vanguardia*, *La Veu de Catalunya*, *El Poble Català*, *La Rambla de Catalunya*, *Esport i ciutadania*, *La Publicitat*, *L'Opinió*, *Full oficial del dilluns de Barcelona*, *El Día Gráfico*, *La Rambla*, *Ciudadania* i *La Humanitat* de Barcelona. Pel que fa als periòdics de Madrid, cal destacar-ne *Estampa* i *El Sol*.

79. Aquesta revista està enquadernada en set volums que contenen una numeració correlativa.

80. Aquest exemplar es troba enquadernat dins del volum d'*Empordà Federal* de l'any 1931.

81. Es troba en un volum enquadernat.

- *Catalunya Nova*
Any 1902: 1 de novembre (extraordinari dedicat a Mossèn Cinto Verdaguer).
- *Cu-cut!*⁽⁸²⁾
Any: 1902-1911.
- *Destino*
Any 1947: 541.
- *Día Gráfico, El*
Any 1924: s.n. (9 setembre).⁽⁸³⁾
- *Diario de Barcelona de avisos y noticias*
Any 1941: 153.
- *¡Ep!*
Any 1905: 2.
- *Escena Catalana, La*
Any 1918.⁽⁸⁴⁾ Any 1919: 46. Any 1920: 69. Any 1921: 81. Any 1925: 181 (extraordinari dedicat a Àngel Guimerà), 182 (extraordinari dedicat a Salvador Bonavía), 184-191, 193-195. Any 1926: 196 (extraordinari dedicat a Santiago Rusiñol), 210, 213-216. Any 1927: 252. Any 1928: 271 (extraordinari dedicat a Ignasi Iglésies). Els números 337, 339, 351, 361, 357, 394, 408 apareixen sense data.
- *Esquella de la Torratxa, La*
Any 1898: 1014. Any 1900: 1096-1147. Any 1919: 2088-2132. Any 1920: 2133-2182. Any 1921: 2183-2234. Any 1922: 2235-2286. Any 1923: 2287-2338. Any 1924: 2339-2390. Any 1925: 2391-2428. Any 1926: 2429-2480. Any 1927: 2481-2532. Any 1928: 2533-2584. Any 1929: 2585-2635. Any 1930: 2636-2686.
- *Feminal*⁽⁸⁵⁾
Anys 1909, 1912-1915, 1917.
- *Gaceta de las Artes*
Any 1928: 1.
- *Garabatos*
Any 1902: primer número extraordinari.
- *Garba*
Any 1905: 1.
- *Gaset de les Arts*
Any 1924: 1-15. Any 1925: 16-39.
- *Grafic, El*
Any 1908: 1-3, 5-7.

82. Es troba en un volum enquadernat.

83. Aquest exemplar es troba enquadernat dins del volum de *La Veu de l'Empordà* dels anys 1923-1924.

84. Es troba en un volum enquadernat.

85. Es troben en volums enquadernats.

– *Il·lustració Catalana*⁽⁸⁶⁾

Any 1904: 48. Any 1906: 136-187. Any 1908: 270-273, 275-277, 279-281, 284, 286, 288-290. Any 1909: 292-295, 297-299, 301-303, 305-307, 309-312, 314-316, 318-320, 322-324, 326-328, 330-333, 335-337, 339-341. Any 1910: 343-346, 348-350, 352-354, 356-358, 360-363, 365-367 (error de numeració, ja que el núm. 367 consta en dues dates: 19 de juny de 1910 i 3 de juliol de 1910), 370-372, 374-376, 378-380, 382-385, 387-389, 391-393. Any 1911: 395-446. Any 1912: 448-450, 452-454, 456-459, 461-463, 465-467, 469-471, 473-476, 478-480, 482-485, 487-489, 491, 493-498. Any 1913: 500-502, 504-506, 508-511, 513-515, 517-519, 521-525, 527-528, 530-533, 535-537, 539-541, 543-546, 548-550. Any 1914: 552-554, 556-558, 560-563, 565-567, 569-572, 574-576, 578-580, 582-585, 587-589, 591-593, 595-598, 600-602. Any 1915: 604-607, 609-611, 613-615, 617-619, 621-625, 627-628, 630-632, 635 (amb aquest número es presenten dos exemplars amb dates diferents, un de l'1 d'agost de 1915 i un altre de 8 d'agost de 1915), 636-637, 639-640, 643-644, 646, 648-650, 652, 654. Any 1916: 656-659, 661-663, 665-667, 669-672, 674-676, 678-680, 682-685, 687-689, 691, 693, 695-698, 700-702, 704-707. Any 1917: 709-758.

– *Il·lustración Artística, La*

Any 1902: 1044-1095. Any 1905: 1201-1252. Any 1906: 1253-1304. Any 1913: 1618-1669.

– *Imatges*

Any 1930: 17.

– *Iris*

Any 1900.

– *Juventut*⁽⁸⁷⁾

Any 1901: 47-98. Any 1906: 308-354, 356-359.

– *Liberal, El*

Any 1906: 1847.

– *Marramau*

Any 1906: 1.

– *Nació, La*

Any 1914: 1.

– *Nova Revista, La*

Any 1927: 1-12.

– *Patria, La*

Any 1914: 1.

– *Picarol*

Any 1912: 1-6.

– *Poble Català, El*

Any 1904: 1.

86. Es troben en volums enquadernats.

87. Es troben enquadernats en dos volums amb la paginació correlativa. Es produeixen alguns errors de numeració (1906) i inclou relació bibliogràfica d'autors i articles.

- *Progres*
Any 1915: 15.
- *Renaixement*⁽⁸⁸⁾
Any 1910: 1. Any 1911: 15-59. Any 1912: 60-111. Any 1913: 112-160. Any 1914: 161-212. Any 1915: 213-264.
- *Renaixensa, La* (Diari de Catalunya)⁽⁸⁹⁾
Any 1904: 9576-9732.⁽⁹⁰⁾ Any 1905: 9733-9840.
- *Renaixensa, La* (Periòdic catalanista)
Any 1910: 1.
- *Revista de Catalunya*
Any 1912: 1. Any 1924: 1-6. Any 1925: 7-18. Any 1926: 19-30. Any 1927: 31-42. Any 1928: 44-52.
- *Revista Nova*
Any 1914: 1-4.
- *Rialla, La*
Any 1913: 1.
- *Solidaritat Catalana*
Any 1906: s.n. (20 de maig de 1906).
- *Teatre Català, El*⁽⁹¹⁾
Any 1912: 1-44. Any 1913: 45-96. Any 1914: 97-148. Any 1915: 149-200. Any 1916: 201-264.
- *Teatro Clásico, El*
Any 1924: 2-4, 7.
- *Vell i nou*
Any 1915: 15. Any 1916: 16-19.
- *Veu de Catalunya, La*
Any 1932: “La Lliga Regionalista davant l'Estatut. Text taquigràfic de la conferència que el senyor Joan Ventosa i Calvell va donar al Coliseo Pompeia el dia 29 de setembre”.
- *Viajes Marsans S.A*
Any 1931: 1.
- *Vida Gráfica*
Any 1929: juliol (extraordinari dedicat a l’“Exposición Internacional de Barcelona”).

IV.2. Reus

- *Revista del Centre de Lectura de Reus*
Any 1928: 186.

88. Es troben en volums enquadernats.

89. Es troben en volums enquadernats. Posem el subtítol per a diferenciar-la de l'altra capçalera amb el mateix nom.

90. Falten alguns números.

91. Conté nombrosos retalls d'altres diaris amb notícies relacionades amb el món del teatre.

V. Espanya

V.1. Madrid

– *Alrededor del mundo*⁽⁹²⁾

Anys 1899-1900.

– *Blanco y Negro*⁽⁹³⁾

Anys 1897-1900.

– *Esfera, La*

Anys 1916-1917.

– *España*

Any 1916: 74.

– *Mercurio, El*⁽⁹⁴⁾

Anys 1911-1912.

– *Mundo de los Niños, El*⁽⁹⁵⁾

Any 1890.

– *Mundo Gráfico*⁽⁹⁶⁾

Anys 1913-1915, 1918, 1920-1921.

– *Nuevo Mundo*

Anys 1897-1901, 917, 1921-1924, 1931 (suplement a *Nuevo Mundo* del 12 de desembre de 1931).

– *Por esos mundos...* (Suplemento semanal de *Nuevo Mundo*)⁽⁹⁷⁾

Any 1900.

– *Vértice*

Anys 1939-1945.

VI. Estranger

VI.1. París

– *L'Illustration*

Anys 1912-1921.⁽⁹⁸⁾ Anys 1940-1941.⁽⁹⁹⁾

VI.2. Perpinyà

– *Renaissance Catalane, La*

Any 1920: 17.

92. Es troben en un volum enquadernat.

93. Es troben en un volum enquadernat.

94. Es troben en un volum enquadernat (en mal estat).

95. Es troben en un volum enquadernat.

96. Es troben en un volum enquadernat (en mal estat).

97. Es troben en un volum enquadernat.

98. Es troben en un volum enquadernat.

99. Es tracta de números solts sense enquadernar.

APÈNDIX 3

Fons Jaume Navarra Illa. Col·lecció d'estatuts i reglaments d'entitats figuerenques de finals del segle XIX i principis del XX

- *Estatutos fundamentales del Casino Menestral Figuerense*. Figueres, Establecimiento tipográfico de M. Alegret y C., 1888.
- *Reglamento del Círculo Apolo Figuerense*. Figueres, Imprenta de José Serra, 1897.
- *Cámara Agrícola Oficial del Ampurdán. Reglamentos. General y especiales de las Delegaciones, Subdelegaciones y Sucursales*. Figueres, Imprenta-Tarjeteria de J. Serra, 1901.
- *La Protectora Catalana. Sociedad mutua de seguros contra incendios. Estatutos*. Sense dades, 1913.
- *Reglamento para la sociedad de Socorros Mútuos La Alianza de Figueras*. Figueres, Imprenta de José Serra, 1920.

